

Danuta Uryga

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej

Rada szkoły – przespana lekcja demokracji

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

IBE

*entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Uspołecznienie oświaty” – trzy sposoby rozumienia

- Oświata uspołeczniona, czyli *służąca społeczeństwu*; nie wymaga istnienia rad, wystarczy władza centralna trafnie identyfikująca społeczne potrzeby;
- Oświata uspołeczniona, czyli stanowiąca „*własność społeczną*”; nie wymaga istnienia rad – obywatele mogą „posiadać” oświatę np. na drodze zakładania szkół niepublicznych, czy przejmowania szkół i placówek.
- Oświata uspołeczniona, czyli stanowiąca *obszar praktyki demokratycznej*; nie może zaistnieć bez „organów społecznych”.

Rada szkoły – charakterystyka organu społecznego

- Jej istnienie **nie jest obligatoryjne**, rada szkoły powstaje z inicjatywy dyrektora albo na wniosek rady rodziców, w przypadku gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych – na wniosek samorządu uczniowskiego.
- W skład rady wchodzi **co najmniej 6 osób**, w równej liczbie reprezentujących nauczycieli, uczniów i rodziców (w szkołach podstawowych w skład rady nie wchodzi uczniowie, w gimnazjach udział uczniów w radzie szkoły nie jest obowiązkowy).

Rada szkoły – charakterystyka organu społecznego

- **Kompetencje:** **stanowiące** (statut szkoły); **opiniodawcze** (m.in. plan pracy szkoły, projekt planu finansowego szkoły, projekty innowacji i eksperymentów pedagogicznych); **wnioskodawcze** (m.in. plan finansowy, organizacja zajęć rozwijających zainteresowania, dydaktyczno-wyrównawczych, wiążący wniosek do organu prowadzącego o zbadanie i dokonanie oceny działalności szkoły, jej dyrektora lub innego nauczyciela).

Ponadto – **uczestnictwo** „w rozwiązywaniu spraw wewnętrznych szkoły lub placówki”, **ocenianie** sytuacji oraz stanu szkoły i **gromadzenie funduszy** na rzecz wspierania działalności statutowej szkoły.

Informacje o projekcie badawczym

Projekt *Powstawanie i funkcjonowanie rad szkół w szkołach publicznych województwa mazowieckiego* realizowany w latach 2012-13 ze środków Akademii Pedagogiki Specjalnej przez Danutę Urygę i Elżbietę Gozdowską.

- **Cel badania:** poznanie opinii członków szkolnej społeczności na temat działalności rady szkoły.
- **Teren badania:** losowo dobrane szkoły z terenu woj. mazowieckiego.
- **Metody:** indywidualne wywiady pogłębione; analiza dokumentów.
- **Badane osoby:** członkowie rad szkoły dyrektorzy, opiekunowie samorządu uczniowskiego, członkowie rad rodziców.

Wyniki badań:

Pozycje podmiotów w radach szkół

- na pierwszym planie – **rodzice**: pozycja eksponowana, ale silnie modelowana przez środowisko nauczycielskie i dyrektora;
- na drugim planie – **nauczyciele**: pełnią rolę „profesjonalistów” i „ekspertów”;
- w „budce suflera” – **dyrektor**: nieformalny lider rady, inspirator jej działań i kontroler aktywności;
- poza planem – **uczniowie**: ich członkostwo w radzie ma ułomny charakter, a równorzędna pozycja jest pozorowana.

Wyniki badań:

Reguły działania rad szkół

- W regulaminach **brak ustawowych uprawnień rady** (np. uchwalania statutu szkoły, wnioskowania do organu nadzoru pedagogicznego o ocenę nauczycieli i dyrektora);
- W żadnym z badanych regulaminów **wybory członków do rady szkoły** nie zostały określone w zgodzie z USO;
- Regulaminy gwarantują **równy udział** w tym organie przedstawicieli poszczególnych grup.

Wyniki badań:

Kompetencje rad szkół

- **uchwalanie statutu:** w procesie uchwalania tego dokumentu rada szkoły odgrywa rolę czysto formalną;
- **opiniowanie:** istotność tego działania jest niewielka – opinie rady nie są dla dyrektora wiążące, a członkowie rady z grona rodziców i uczniów odczuwają swoją „nie-eksperską” pozycję;
- **ekonomiczna aktywność:** traktowana jako jedyne faktyczne źródło siły sprawczej tego organu i obszar jej autonomii;
- **oceny i wnioski dotyczące pracy nauczycieli i dyrektorów:** kompetencja najrzadziej przywoływana przez respondentów, traktowana jako temat „wstydlivy”.
- **ocenie (z własnej inicjatywy) sytuacji oraz stanu szkoły:** nieobecna w wypowiedziach respondentów.

Wyniki badań:

Relacje rad szkół z innymi organami

- **Główny partner rady to dyrektor**, silnie modelujący poczynania rady mocą autorytetu pełnionej funkcji.
- W opisach współpracy rady z innymi organami niemal **nieobecne są rada pedagogiczna i rada rodziców**,
- **Samorząd uczniowski** jest krytykowany za brak aktywności.

Rekomendacje

- **Nowe ulokowanie w „ustroju” szkoły:** rada szkoły powinna mieć jasny cel istnienia i wyraźnie określone miejsce w stosunku do pozostałych organów, w tym – dyrektora.
- **Upowszechnienie wiedzy o uprawnieniach rad,** zwłaszcza w środowiskach rodzicielskich i uczniowskich: niedopuszczalne jest manipulowanie treścią regulaminów w sposób, który ogranicza rolę rady szkoły.
- **Wzmocnienie pozycji uczniów:** rada szkoły powinna stanowić przestrzeń współpracy włączającą dzieci i młodzież, jako równorzędne podmioty w społeczności szkolnej.

Rekomendacje

- **Wzmocnienie kompetencyjne:** rada szkoły powinna mieć kompetencje istotne dla życia szkoły, wywierający faktyczny wpływ na jej zarządzanie i rozłączne w stosunku do innych jej organów;
- **Pozaszkolne funkcje rady szkoły:** rady szkoły powinny stanowić podstawę tworzenia samorządowych rad oświatowych.
- **Zmiana myślenia o szkole:** z takiego, „które wychowaniem nazywa pewną technologię urabiania osobowości – do myślenia o wychowaniu jako pewnym rodzaju współżycia między ludźmi dorosłymi i niedorosłymi” (Julian Radziewicz, 1989).

Elżbieta Gozdowska
Danuta Uryga

Rada szkoły
– między ideą a społeczną praktyką

Wydawnictwo
Akademii Pedagogiki Specjalnej
2014

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

IBE

entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

